

**Állatorvostudományi
Egyetem**

FUNKCIONÁLIS ÉLELMISZER TERMÉKPÁLYA TERVEZÉSE AZ IDŐSEBB KORÚ FOGYASZTÓK IGÉNYEI ALAPJÁN

Szakos Dávid, Ózsvári László, Kasza Gyula

PhD hallgató

XII. Hungalimentaria konferencia

Élelmiszerbiztonság szekció

Budapest, 2019. 04. 25.

A téma aktualitása

- Fogyasztói egészségtudatosság növekszik
- Speciális étrendet igénylő és követő fogyasztók számának növekedése
- Kapcsolat a táplálkozás és az egészség között (2018: Foodome platform – Barabási A. L.)
- Az élelmiszerek funkcionalitása felértékelődik (magas hozzáadott érték)
- Az élelmiszeripar reagált
- Magas sikertelenségi ráta: négy új élelmiszerből három már a bevezetést követő két éven belül eltűnik a boltok polcáról
- Példa: Novartis AVIVA termékcsalád 1 év alatt megbukott
- Okok: valódi igények felmérésének hiánya, termékpálya-szintű megközelítés hiánya

Sokat hallunk róluk, de mik is azok a funkcionális élelmiszerek?

Definíció

- A funkcionális élelmiszereknek nincsen általánosan elfogadott pontos definíciója
- Európában a leginkább elfogadott definíció: az adott élelmiszer az alapvető táplálkozás-élettani hatásával együtt rendelkezik egy vagy több az emberi szervezet szempontjából előnyös specifikus hatással, amely által javítja az általános és fizikai állapotot és/vagy csökkenti valamely betegség kialakulásának kockázatát. A funkcionális élelmiszer bevitt mennyiségének és formájának a normál élelmiszerével azonosnak kell lennie, tehát nem kapszula vagy tablettá formában kerül a boltok polcaira (FuFoSE).

Túl a definíciókon

- Bigliardi és Galati (2013) több száz definíciót értékelték
- Nem szükséges ezeket a termékeket egy jól definiálható elkülönített kategóriaként kezelni
- A szakmai párbeszédben fontos, de a vásárlóknak kevésbé

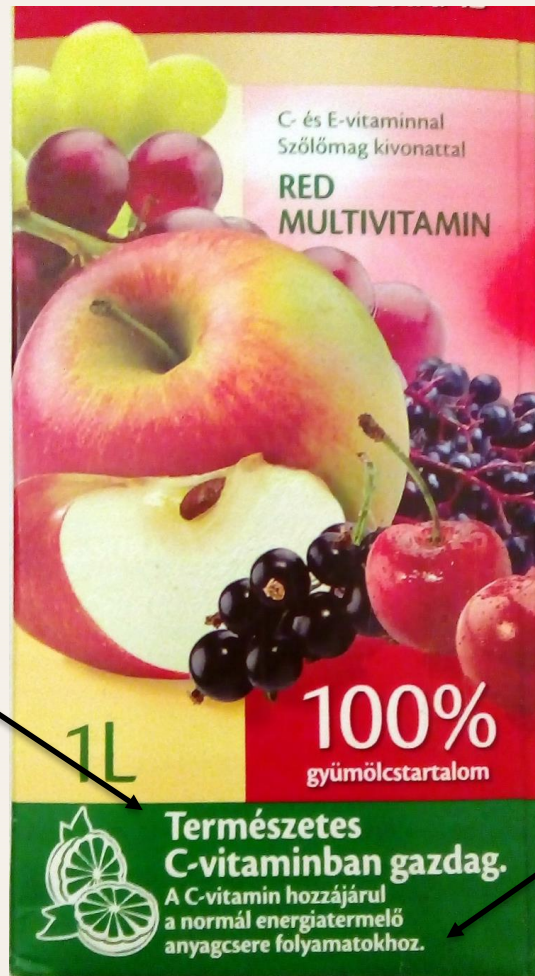
Ahogy a vásárló találkozik a funkcionalitással

- Élelmiszerek csomagolásán feltüntetett információk és a reklámok
- Tápérték-összetételre és egészségre vonatkozó állítások
- Európai Parlament és a Tanács 1924/2006/EK rendelet
- Bizottság 432/2012/EU rendelet
- EFSA tudományos iránymutatása

Példa az állításokra

Tápérték-
összetételre
(termékre
vonatkozik)

Egészségügyi
állítás
(tápérték-
összetételre
vonatkozik)

Funkcionális termékpálya tervezése, elemzése

- Egészségügyi aggodalmak – élelmiszerek elfogadottsága
- Állítás(ok)
- Összetétel
- Alapanyag
- Feldolgozás (szaktudás, képzés, kapacitás, technológia)
- Élelmiszerlánc-biztonság
- Hazai és nemzetközi helyzetkép
- Iparági tapasztalatok

Funkcionális termékpálya tervezése, elemzése

- Eszköz:
 - Fogyasztói felmérések
 - Folyamattervezés/optimalizáció
 - Kapcsolódó mérések (kutatási projektek)
- Első lépés:
 - Milyen egészségügyi problémák aggasztják/érintik a fogyasztókat?
 - Melyek esetén tartják megelőzésre, mérséklésre alkalmasnak az élelmiszereket?
 - Mely jól körülhatárolható fogyasztói csoportok számára jelent valódi előnyt a funkcionalitás?

Módszertan

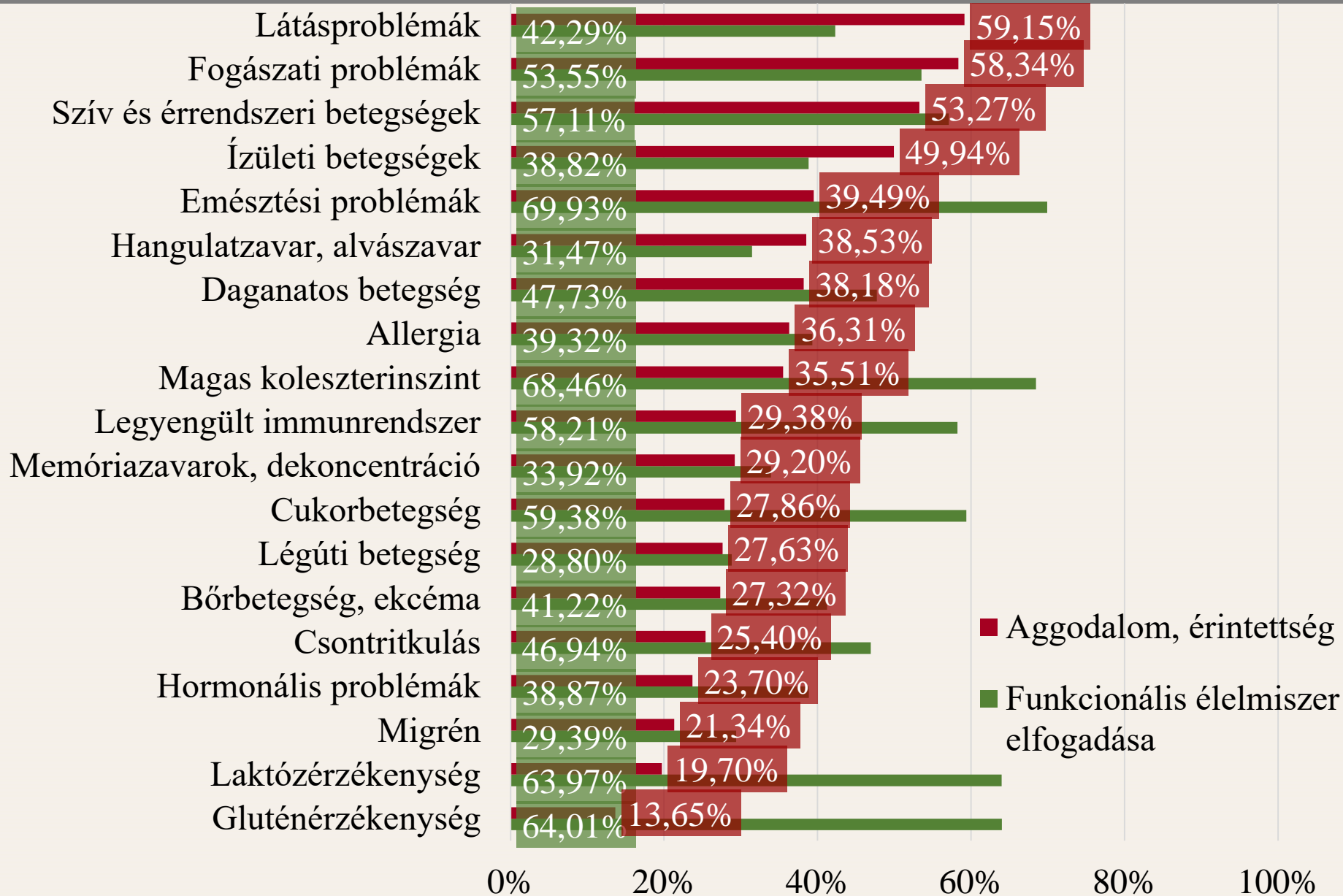
- Nagy elemszámú kérdőíves fogyasztói megkérdezés
- Személyes módszertan (előnyei)
- Minta-elemszám: 1002 fő
- Időtartam: 2018. július 11. - augusztus 14.
- Reprezentativitás (teljes felnőtt korú magyar lakosság - KSH mikrocenzus, 2016)
 - Nemek
 - Életkor
 - Lakóhely (NUTS-2)

Módszertan

- 1-5-ig Likert skála
- Zárt és nyitott formájú kérdések
- IBM SPSS Statistics 22.0
- Kereszt táblák: Pearson-féle khi-négyzet próba 95%-os konfidenciaszint mellett

A magyar fogyasztókat aggasztó/érintő egészségügyi problémák és a funkcionális élelmiszerek megelőzésükre, mérséklésükre való alkalmasságának megítélése

- Eredmények alapja: aggódik/érintett és anyagi kiadást is vállalna + egyelőre nem vállalna
- Elsősorban aggasztó: látásproblémák, a fogászati problémák, szív és érrendszeri betegségek
- Van Kleef és munkatársai (2005) kutatása alapján a fogyasztók számára az élelmiszereken megjelenő egészségügyi állítások közül a fiziológiai egészségügyi problémákkal (pl. szív és érrendszeri betegségek, csontritkulás, rák)
- Elsősorban élelmiszerrel megelőzendő/mérséklendő: emésztési problémák, magas koleszterinszint, laktózérzékenység, gluténérzékenység
- Ott is fontos lehet, ahol nem kapcsolják hozzá, ezért fontos a tájékoztatás (Németh-Torkos et al., 2014)

A magyar fogyasztókat aggasztó/érintő egészségügyi problémák életkor szerinti megoszlása

Probléma megnevezése	30 év alatt	30-39 év	40-59 év	60 év felett	Pearson-féle khi-négyzet
Látásproblémák	46,06%	43,04%	64,57%	72,97%	<0,0001
Fogászati problémák	40,85%	57,86%	65,91%	61,21%	<0,0001
Szív és érrendszeri betegségek	27,53%	45,24%	48,86%	54,93%	<0,0001
Ízületi betegségek	27,11%	37,34%	53,97%	69,70%	<0,0001
Emésztési problémák	29,45%	35,67%	45,00%	42,36%	0,0063
Magas koleszterinszint	19,88%	31,45%	34,56%	51,60%	<0,0001
Memóriazavarok, dekoncentráció	23,49%	26,42%	28,19%	38,02%	0,0142
Cukorbetegség	17,58%	26,58%	29,77%	34,50%	0,0033
Csontritkulás	13,25%	20,13%	27,65%	36,79%	<0,0001
Migrén	22,42%	25,16%	24,91%	10,86%	0,0017

Funkcionális élelmiszerek elfogadása a 40 év feletti fogyasztók számára aggasztóbb/jelentősebb egészségügyi problémák esetén

Idősebb korú fogyasztók – miért érdekes, miért aktuális?

- A várható élettartam növekszik
- Egészséges évek száma?
- Jólétük a fejlett gazdasággal rendelkező országok kiemelt kérdése (egészségügyi és társadalmi költségek)
- Konkrét kutatások a területen: van der Zanden et al. (2014-től, marketing megközelítés)
- Szegmentációs lehetőségek: nyugdíj előtti, nyugdíjasok/rokkant nyugdíjasok, egyedülállók, otthon élők, otthonban élők, 40-65 közöttiek (prevenció), 65 év felettek

Összefoglalás, következtetések

- Leginkább aggasztó, legelterjedtebb egészségügyi problémák
- Funkcionális élelmiszerek fogyasztói elfogadása
- Életkor szerint szignifikáns eltérés
- Az idősebb korú fogyasztók jólléte kiemelt kutatási kérdés a továbbiakban (többváltozós statisztika, field research)
- Az élelmiszerek funkcionalitásának ebben nagy jelentősége lehet

Állatorvostudományi Egyetem

Köszönöm szépen a figyelmet!

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap (ESZA) társfinanszírozásával valósul meg: az (1) EFOP-3.6.1-16-2016-00024 „Intelligens szakosodást szolgáló fejlesztések az Állatorvostudományi Egyetem és a Széchenyi István Egyetem Mezőgazdaság- és Élelmiszertudományi Karának együttműködésében”; az (2) EFOP-3.6.2-16-2017-00012 „Funkcionális, egészséges és biztonságos élelmiszer termékpálya modell kidolgozása a szántóföldtől az asztalig elv alapján, tematikus kutatási hálózatban” és az (3) EFOP-3.6.3-VEKOP-16-2017-00005 „Tudományos utánpótlás erősítése a hallgatók tudományos műhelyeinek és programjainak támogatásával, a mentorálás folyamatának kidolgozásával”

- Ares, G., & Gámbaro, A. (2007). Influence of gender, age and motives underlying food choice on perceived healthiness and willingness to try functional foods. *Appetite*, 49(1), 148–158.
- Babbie, E. (2001). *The practice of social research* (9th ed.). Belmont, CA, US: Wadsworth/Thomson Learning.
- Biester, S. (2001). Verhaltene Stimmung. *Lebensmittelzeitung*, 53(30), 33–34.
- Bigliardi, B., & Galati, F. (2013). Innovation trends in the food industry: the case of functional foods. *Trends in Food Science & Technology*, 31(2), 118–129.
- Euromonitor, I. (2010). *Cardiovascular health: A key area of functional food and drinks development*. London: Euromonitor International.
- Hennessy, M. (2013). What's driving growth in functional food and beverages? A convergence of nutrition, convenience and taste. Elérhető: <http://www.nutraingredients-usa.com/Markets/Whats-driving-growth-in-functional-food-and-beverages-Aconvergence-of-nutrition-convenience-and-taste> (utoljára letöltve: 2018. október 29.)
- KSH (2016). *Mikrocenzus 2016 – 3. Demográfiai adatok*. Elérhető: https://www.ksh.hu/mikrocenzus2016/kotet_3_demografiai_adatok (utoljára letöltve: 2018. október 29.)
- Lakner, Z., Hajdu, I., Bánáti, D., Szabó, E., & Kasza, Gy. (2006). The application of multivariate statistical methods for understanding food consumer behaviour. *Studies in Agricultural Economics* 105, 59-70.
- Menrad, K. (2003). Market and marketing of functional food in Europe. *Journal of food engineering*, 56(2-3), 181–188.
- Mehler, K. (1998). Die kleine Revolution. In *LZ Spezial, Handel was nun?* 4, 76–77.
- Németh-Torkos, A., Vincze-Tóth, J., Hegyi, J., & Troján, S. (2014). Functional food – consumer, customer preferences. *Acta Agronomica Óváriensis*, 56(1), 29–42.
- Siró, I., Kápolna, E., Kápolna, B., & Lugasi, A. (2008). Functional food. Product development, marketing and consumer acceptance—A review. *Appetite*, 51(3), 456–467.
- Temesi, Á., & Hajtó, J. (2014). Basics of Product Development of Functional Foods - Consumer Behavioral Research. *Élelmiszer, táplálkozás és marketing*, 10(1), 11–20.
- Van Kleef, E., van Trijp, H. C., & Luning, P. (2005). Functional foods: health claim-food product compatibility and the impact of health claim framing on consumer evaluation. *Appetite*, 44(3), 299–308.
- Verbeke, W. (2005). Consumer acceptance of functional foods: socio-demographic, cognitive and attitudinal determinants. *Food quality and preference*, 16(1), 45–57.
- Verhagen, H., & van Loveren, H. (2016). Status of nutrition and health claims in Europe by mid 2015. *Trends in Food Science & Technology*, 56, 39–45. <https://patents.google.com/patent/US20180286516A1/en>